

Особливості благополуччя змінюються залежно від тривалості шлюбу, життєвого досвіду жінок та ставлення суспільства до їхнього шлюбного статусу. Подальші дослідження у цій сфері можуть сприяти розробці програм підтримки жінок із різними шлюбними статусами, що враховуватимуть як їхні психологічні потреби, так і соціокультурні чинники.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасенко В. І., Комар Т. В. Особливості психологічного благополуччя жінок з різним шлюбним статусом. Актуальні проблеми психології: *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*. Т. IX. Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. Вип. 13. Київ: ПП Лисенко, 2020. С. 177–188.
2. Груб'як О. Психологічне благополуччя особистості в період ранньої дорослості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Івано-Франківськ, 2015. 219 с.
3. Кашлюк Ю. Основні чинники, які впливають на психологічне благополуччя особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2016. Вип. 34. С. 170–186.
4. Кондратюк С. М., Жилкіна І. Ю. Особливості психологічного благополуччя жінок раннього дорослого віку. *Науковий вісник ХДУ Серія Психологічні науки*. 2020. Випуск № 1. С. 33–40.
5. Майструк В. Методологічні засади дослідження самоприйняття сучасної жінки. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2018. Вип. 1(1). С. 117–121.
6. Харченко А. С. Особливості психологічного благополуччя викладачів закладів вищої освіти. Синергетичний підхід до проєктування життєвого простору особистості: зб. наук. матеріалів Міжнарод. наук.-практ. онлайн-конф. (27-28 квітня 2021 р., м. Полтава). Полтава, 2021. С. 302–304.
7. Hawkins D. N., Booth A. Unhappily ever after: Effects of long-term, low-quality marriages on well-being. *Social Forces*. 2005. № 84. P. 451–471.
8. Kim H. K., McKenry P. C. The relationship between marriage and psychological well-being: A longitudinal analysis. *Journal of Family Issues*. 2002. № 23(8). P. 885–911.
9. Pirani E., Vignoli D. Changes in the satisfaction of cohabitators relative to spouses over time. *Family Relations*. 2016. № 78. P. 598–609.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Твердохліб І. О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Професійна діяльність медичного працівника, незалежно від різновиду виконуваної роботи, відноситься до групи професій з підвищеною моральною відповідальністю за здоров'я і життя окремих людей, груп населення і суспільства в цілому. Особлива роль вивчення професійного потенціалу медичних працівників обумовлюється самою

специфікою трудової діяльності цієї категорії людей, з одного боку, та підвищенням вимог до сучасного фахівця – з іншого. Медичним працівникам, за специфікою своєї діяльності, часто доводиться бути залученим до спілкування з іншими людьми, приймати важливі рішення, нести відповідальність за соматичне та психологічне благополуччя пацієнта, що висуває підвищені вимоги до їхніх професійних та особистісних характеристик. При цьому, для них часто, властивий, як і іншим представникам системи «людина-людина», так званий синдром «емоційного вигорання», що характеризується як стан фізичного і психічного виснаження, викликаного інтенсивними міжособистісними взаємодіями з людьми, що супроводжуються емоційною насиченістю і когнітивною складністю. Це пов'язано також з тим, що у своїй діяльності медичний працівник, крім професійних знань, умінь та навичок, значною мірою використовує свої особистісні якості та властивості, виступаючи своєрідним «емоційним донором» для іншої людини, яка звертається за консультативною допомогою до медичного працівника. Тож, ефективність надання допомоги медичним працівником обумовлюється рядом чинників, серед яких, поряд з професійними знаннями і навичками, значна роль належить його професійному потенціалу, спроможності встановлювати та підтримувати психологічно безпечні і комфортні стосунки з пацієнтом, регулювати своє професійну діяльність у відповідності до переважаючих ціннісно-смыслових настанов.

Поняття особистісного потенціалу виступає актуальним в сучасних наукових дослідженнях. Особлива актуальність даного поняття обумовлена його «розмитістю» та відсутністю чітко визначених методологічних рамок його трактування. До даного питання прикута дослідницька увага таких вчених як Г. Балл, С. Максименко, Л. Мар'яненко, І. Маноха, В. Моляко, М. Смульсон та ін.

В. Зливков, С. Кузікова [2] виокремлюють особистісний потенціал як комплексний феномен, називаючи його системою динамічного управління психологічною енергією, її розподілу та перерозподілу. Також, особистісний потенціал – це ті особливості особистості, які стоять за хорошою ціннісно-смыисловою визначеністю, саморегуляцією, комунікативними характеристиками і дозволяють забезпечити ефективну професійну діяльність та адаптацію в умовах професійної діяльності до постійно змінюваних чинників. Н. Чайкіна [4] розглядає особистісний потенціал у контексті функціонування адаптивних механізмів людини, як спроможність реалізуватися в комплексній системі пристосування людини до життя та реалізації своїх можливостей у різних видах діяльності.

Н. Бугайова [1] відзначає, що для ефективності процесу взаємин пацієнта й медичного працівника необхідно пізнати психологічні основи його професійного потенціалу: мотиви й цінності медпрацівника, його уявлення про пацієнта, не відкидати також очікування самого пацієнта від процесу діагностики, лікування, профілактики й реабілітації, поведінки самого медичного працівника. Особлива роль спроможності медичних працівників до повноцінного професійного функціонування обумовлюється чинниками, що породжують процес трудової діяльності медичного працівника – проблеми у стані здоров'я пацієнта, що завжди супроводжуються негативними емоційними переживаннями. Це, відповідно, висуває підвищені вимоги до професійного потенціалу медичних працівників. Н. Німченко [3] зазначає, що особливо вираженою буває емоційна реакція у тих випадках, коли у людини через хворобу порушується працездатність і звичний ритм життя.

До чинників, які перешкоджають ефективній професійній діяльності медичних працівників, відносять: 1) відсутність рівноваги взаємин (збалансованості) між працівником і пацієнтом; 2) рівень культури, поведінки, освіти, мови; 3) психологічні чинники: а) відсутність довіри; б) несумісність характерів; в) недоступність; г) непорозуміння, викликані емоціями, почуттями, забобонами, тощо; д) труднощі адаптаційного та регуляторного характеру (Н. Німченко [3]).

Можна виокремити ще один чинник, який впливає на процес реалізації працівником своїх професійних обов'язків: відкритість до нового, прагнення успішно виконувати професійні обов'язки, що пов'язано із питаннями формування професійної ідентичності фахівця, відображає успішність його професійної адаптації та реалізації покладених на нього функціональних обов'язків (Н. Чайкіна [4]). При цьому, вагомим аспектом, який не висвітлений в науковій літературі, є сформованість компонентів професійного потенціалу медичного працівника, залежно від його переважаючих характеристик емоційного інтелекту. Тож, проблема вивчення професійного потенціалу медичних працівників в залежності від емоційного інтелекту є актуальною на часі та потребує вирішення.

Узагальнюючи думки науковців із даної проблеми, ми визначаємо професійний потенціал медичного працівника як складне і багатокомпонентне утворення, до складу якого входять наступні елементи: 1) комунікативний; 2) регуляторний; 3) ціннісно-смисловий; 4) емоційний; 5) адаптаційний. У відповідності до визначених компонентів професійного потенціалу медичного працівника для емпіричного дослідження підібрано наступні методики. Для вивчення комунікативного аспекту професійного потенціалу використано

методику «Індекс толерантності» (Г. Солдатова, О. Кравцова, О. Хухлаєв, Л. Шайгерова); регуляторного – Методика визначення стресостійкості та соціальної адаптації (Т. Холмс, Р. Прає); ціннісно-смыслового – Тест смисложиттєвих орієнтацій (СЖО) (Д. Леонтьєв); емоційного – Методика «Опитувальник емоційного інтелекту (ЕмІн)» (Д. Люсін) та адаптаційного – Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (О. Маклаков, С. Чермянін). У дослідженні взяли участь 60 медичних працівників різних закладів охорони здоров'я Полтавської області.

За результатами емпіричного вивчення професійного потенціалу медичних працівників в залежності від емоційного інтелекту отримано наступні результати. Встановлено, що дійсно, емоційний інтелект виступає вагомим чинником професійного потенціалу медичного працівника. Зокрема, медичні працівники із високим рівнем емоційного інтелекту характеризуються високим показником смисложиттєвих орієнтацій ($\chi^2 = 10,185$, $p < 0,01$), осмисленістю процесуального боку професійної діяльності ($\chi^2 = 9,562$, $p < 0,01$) та чіткими життєвими цілями ($\chi^2 = 9,345$, $p < 0,01$), вираженою спроможністю до стійкості в ситуаціях стресу та регуляції своєї поведінки ($\chi^2 = 11,845$, $p < 0,01$), вираженою толерантністю в сфері професійної комунікації ($\chi^2 = 10,082$, $p < 0,01$) та розвиненими адаптаційними здібностями ($\chi^2 = 7,324$, $p < 0,05$), моральною нормативністю ($\chi^2 = 8,365$, $p < 0,01$) та нервово-психічною стійкістю ($\chi^2 = 11,082$, $p < 0,01$).

Натомість, медичні працівники із низьким показником емоційного інтелекту характеризуються зниженими показниками професійного потенціалу. Для них притаманний низький показник осмисленості свого життя (52%) та відсутність чітко регламентованих життєвих цілей (48%), знижений показник стійкості до стресу та адаптації до критичних життєвих і професійних ситуацій (54%), знижений рівень комунікативної толерантності (42%), що ускладнює реалізацію ними посадових обов'язків. Медичні працівники із низьким рівнем емоційного інтелекту характеризуються зниженими адаптаційними здібностями (44%), що виявляється в погіршенні нервово-психічної стійкості (47%) та моральної нормативності (45%).

Отже, виявлено, що емоційний інтелект виступає вагомим чинником професійного потенціалу медичного працівника, забезпечуючи його повноцінне функціонування в умовах трудової діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугайова Н. М. Психологічні особливості лікувальної взаємодії в системі «медичний працівник – пацієнт». *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2012. № 3(29). С. 52–57.

2. Зливков В. Л., Лукомська С. О. Спес Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М. К., 2017. 208 с.
3. Німченко Н. М. Категорія соціально-психологічного впливу в лікувальному процесі як система засобів медичної деонтології. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Психологія і педагогіка». 2014. Вип. 26. С. 98–102.
4. Чайкіна Н. О. Особливості професіоналізації медичних працівників. *Virtus: Scientific Journal*. 2017. March. № 12. Р. 66–69.

ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИЙ КОНФЛІКТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТІВ

Тимків Л. С.

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ)
lidiia.tymkiv@pnu.edu.ua*

Починаючи з другої половини ХХ ст. значно зріс інтерес до проблематики психологічного здоров'я та психологічного благополуччя особистості, досягнення стану внутрішньої узгодженості та щастя. Людині властива наявність широкого спектру прагнень та бажань: добра, фінансової незалежності, щасливого родинного життя, реалізації власного потенціалу та самовдосконалення, принесення користі своїй країні та багато інших. Але в сучасних реаліях військового стану, коли відбуваються бурхливі трансформаційні процеси в усіх сферах життя суспільства, людям, на жаль, доводиться утримуватися, жертвувати своїми інтересами та відкладати досягнення цілей на потім. І, як наслідок, виникають внутрішньо-особистісні конфлікти, неузгодженість, дисбаланс, у боротьбі з якими неефективний вибір ресурсів подолання та/або інгібіції їх функціонування часто призводить лише до посилення проблеми й погіршення психічного стану.

В умовах російської агресії спостерігається підвищений інтерес психологів до проблеми ефективного подолання людиною важких життєвих ситуацій. Причиною неефективного подолання проблем, що виникають, може бути переживання внутрішнього конфлікту, яке супроводжується особистісною невизначеністю та емоційною нестабільністю. Внутрішньо особистісний конфлікт – один із найскладніших психологічних конфліктів, що розвивається у внутрішньому світі людини. У зв'язку з цим питання подолання внутрішньоособистого конфлікту особистості є на сьогоднішній день дуже актуальним.